

هانس یورگ آلبرشت

تورم جمعیت زندان‌ها در جست‌وجوی کارآمدترین راه‌حل‌ها راهبردها و برترین اقدامات برای رویارویی با ازدحام در نهادهای اصلاح و تربیت

ترجمه و تحقیق

دکتر حسین میر محمد صادق، حمید بهره‌مند، بهزاد رضوی‌فرد،
حسین میر محمد صادق، علی حسین نجفی‌ابرنادآبادی،
رحیم نیهار، امیرحسین نیازپور

با دلسازی

دکتر حسین میر محمد صادق

معاون پژوهش‌های حقوقی مرکز تحقیقات اسب، نزدیک
مجمع تشخیص مصلحت نظام

مجمع تشخیص مصلحت

معاونت پژوهش‌های حقوقی

گروه پژوهشی حقوق جزا و جرم‌شناسی

تهران - ۱۳۹۵

سیر شمس:

عنوان و نام پدیدآور:

نور جمعیت زندان‌ها؛ در جست‌وجوی کارآمدترین راه‌حل‌ها؛ راهبردها و برترین اقدامات برای رویارویی با ازخام در نهادهای اصلاح و تربیت؛ تألیف: هانس یورگ البرشت؛ ترجمه و تحقیق محمدعلی اردبیلی ... او دیگران؛ با دیباچه حسین میرمحمد صادقی؛ آیه سفارش؛ مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، معاونت پژوهش‌های حقوقی، گروه پژوهشی حقوق جزا و جرم‌شناسی.

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شایک:

وضعیت فهرست نویسی:

١٣٩٥ هـ
مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک، ۱۳۹۵.
ص ۱۲۶
۹۰-۶۰-۲۹۰-۶۰-۹۷۸-۱۳۰۰۰ ریال

Prison Overcrowding – Finding Effective Solutions: Strategies and Best Practices | 11

Prison Overcrowding – Finding Effective Solutions Strategies and Best Practices: عنوان اصلي
Against Overcrowding in Correctional Facilities, 2012

ترجمہ و تحقیق: محمد علی آرذبیلی، حمید پیرہمند، بہزاد رضوی فرد، حسین میر محمد صادقی،

علی حسین نجفی ابرندآبادی، رحیم نوبهار، امیر حسن نیازپور

چاپ دیگر کتاب با عنوان «ازدحام در زندان‌ها: شیوه‌های مؤثر برای مقابله با آن، راهبردها و

شیوه‌های مطلوب برای مقابله با ازدحام جمعیت در نهادهای اصلاح و تربیت» با ترجمه حسین

غلامی توسط نشر میزان، ۱۳۹۵ به چاپ رسیده است.

کتابنامه

Priso.

Prisoners

انضباط

Prison discipline

از بلی محمد علی، ۱۳۲۶ - مترجم

م. محمد ص. س. حسين، ١٣٣٥ - مقدمة نويس

مع تشخيص مصطلح نظام، مرن في تحقيقات استراتيجيات

مجمع البحث في الصحة، مركز بحوثات السرطان، كروا بروكسي حلق جبرار

الف ١٣٩٥ / الف ٤٩٩ / HV

٢٤٥

.....

مرکز تحقیقات استراتژیک

مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت‌ها

معاونت پژوهش‌های حقوقی؛ گروه پژوهشی حقوق جزا و جرم‌شناسی

ناشر: معاونت امور اجرایی و اطلاع رسانی مرکز تحقیقات استراتژیک

تورم جمعیت زندان‌ها؛ در جست‌وجوی کارآمدترین راه‌ها

تالیف: هانس یورگی آلبرشت

ترجمہ و تحقیق: محمد علی اردبیلی، حمید پھر مند، بهزاد رضوی فرد، حسن محمد صادقی،

علم حسین: نحفہ ابن ندآبادی، رحیم نوبھار، امیر حسن نیازپور

ناظر حاب: مصطفیٰ اعلائی، حیدری

نویسندگان: ۱۳۹۵

978-600-290-06-9

۵-۱-۲-۳-۴-۵

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

تھان، انتھای، خیابان باسداران، ضلع جنوبی، یوستان نیاوران، شماره ۸۰۲

تلفون: ۲۲۸۲۴۸۸۳، دورنگار: ۲۲۸۲۴۸۸۴

بایگاه رایانه‌ای: www.csr.ir، پست الکترونیکی: legal@csr.ir

فهرست مطالب

۹	دیباچه
۱۳	۱. درآمد: ملاحظات عمومی
۳۰	۲. تورم جمعیت در زندان‌ها چگونه بیان شده است؟
۳۰	۱-۲ درآمد: تعریف تورم جمعیت زندان‌ها
۴۱	۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها
۴۱	۱-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها کی و کجا روی می‌دهد؟
۴۴	۲-۲-۲ نرخ رشد و متغیرهای وابسته
۴۹	۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در مناطق مختلف جهان
۴۹	۳-۲-۲-۲ گروه‌های تورم جمعیت زندان‌ها
۵۸	۲-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در اروپا
۶۳	۳-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در آمریکای شمالی
۶۷	۴-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در آمریکای لاتین
۶۸	۵-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در آفریقا
۷۱	۶-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در آسیا
	۷-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها در کشورهای سازش
۷۳	و متأثر از جنگ
۷۵	۸-۳-۲-۲ تورم جمعیت زندان‌ها: تصویر بینابین
	۳-۲ جرم انگاری، میزان جرم، رشد جمعیت زندان‌ها
۸۳	و تورم جمعیت زندان‌ها
	۴-۲ تقاضای فزاینده برای مجازات و تأکید بر مجازات حبس: تنبیه‌گرایی،
۸۹	حبس و تورم جمعیت زندان‌ها
	۵-۲ جایگزین‌های شکست‌خورده حبس و بازگشت دوباره به زندان

- ۹۴ به دلیل نقض شرایط آزادی مشروط
- ۹۶ ۶-۲ بازداشت پیش از محاکمه
- ۹۸ ۷-۲ خلاصه: نیاز به تحقیقات ملی ویژه
- ۱۰۲ ۳. پیامدهای زندان‌های پرجمعیت
- ۱۰۶ ۱. توجیه مؤثر به جمعیت زندان‌ها
- ۱۰۶ ۱-۴ چاره‌هایی برای حل تورم جمعیت زندان‌ها: دستور کارهای معروف
- ۱۱۳ ۱-۴ راه‌های هنجارین
- ۱۳۰ ۳-۴ عمیق، دم‌حبس و تورم جمعیت در زندان‌ها
- ۴-۴ پاسخ: مشکل تورم جمعیت زندان‌ها: کدام راهکار مؤثر و کدام یک امیدبخش است.
- ۱۳۱ ۱-۴-۴ پیشنهادها و محدودیت‌های کلی
- ۱۳۵ ۲-۴-۴ سازمان، اطلاعات و انگیزه‌های مالی
- ۱۳۹ ۳-۴-۴ برنامه‌های ساخت زندان
- ۱۴۲ ۴-۴-۴ دعوای قضایی مربوط به زندان
- ۱۴۴ ۵-۴-۴ جرم‌زدایی، کیفرزدایی و قضازدایی
- ۱۴۷ ۶-۴-۴ رسیدگی به بازداشت موقت
- ۱۵۷ ۷-۴-۴ نظام‌های ضمانت‌اجرا: جایگزین‌های حبس
- ۱۶۲ ۸-۴-۴ سیاست‌های تعیین مجازات
- ۱۶۸ ۹-۴-۴ اقدامات پس از صدور حکم برای پیشگیری از تورم جمعیت زندان‌ها
- ۱۷۳ ۱۰-۴-۴ عفو عمومی و عفو خصوصی جمعی
- ۱۷۶ ۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱۷۶	۱-۵ یافته‌ها
۱۸۰	۲-۵ توضیح‌ها
۱۸۳	۳-۵ نتیجه
۱۹۱	۶. منابع
۲۱۳	۷. کتاب‌شناسی
۲۱۳	یکم: فارسی
۲۱۳	الف: کتاب‌ها
۲۱۵	ب: مقاله‌ها
۲۲۰	پ: پایان‌امه‌ها
۲۲۵	دوم: انگلیسی
۲۲۵	الف: کتاب‌ها
۲۲۷	۸. نمایه

دیباچه

به نام پروردگار یگانه

حبس یکی از قدیمی‌ترین مجازات‌هاست. برخی گفته‌اند از همان زمان که بشر احداث ساختمان را آموخت سلول و سیاه‌چال هم، به ویژه در قلاع و قصرها، برای محبوس کردن گناهکاران به وجود آمد. در قرآن کریم از زندانی شدن حضرت یونس (ع) سخن به میان آمده است. در ایران قدیم نیز زندان‌ها به شکل قلعه‌های فراموشی وجود داشتند. به طور کلی در قرون گذشته زندان محلی برای تنبیه، تحقیق و در واقع تحمیل مرگ تدریجی به گناهکاران بود، به طوری که بسیاری از زندانیان در زندان جان می‌دادند.

لکن طی دهه‌های اخیر، نگاه به زندان از محلی برای تحقیر و تنبیه محکومان به محلی برای تنبیه و باز اجتماعی کردن آنها تغییر یافت و زندان‌ها در واقع به ندامتگاه و مراکز اصلاح و تربیت تبدیل شدند. به گفته یک اندیشمند اسپانیایی، اگر می‌خواهید بدانید در کشوری عدالت برقرار است یا خیر باید از زندان‌های آن دیدن کنید.

در راستای هدف تبدیل زندان‌ها به مراکز اصلاح و تربیت، حبس‌های کوتاه مدت که امکان اصلاح زندانیان را فراهم نمی‌کند در بسیاری از کشورها لغو شد. لکن به مرور ایام، ثابت شد که هدف اصلاح و تربیت، حتی در حبس‌های بلندمدت، بسیار بلندپروازانه و غیر قابل دسترسی است و آثار سوء زندان بر همگان آشکار شد، از قبیل: تورم جمعیت زندانی، سوء تغذیه، فقدان یا کمبود مراقبت‌های پزشکی، سوء رفتارهای جنسی، شیوع بیماری‌ها، افزایش حالت خطرناک برخی زندانیان از قبیل همجنس‌بازان یا معتادان، ایجاد نفرت نسبت به جامعه در زندانی، تبدیل طبیعت زندانیان به یک طبیعت سازمانی و بالاخره تأثیر

سوء زندان بر خانواده‌های زندانیان.

شاید سعدی شاعر پارسی‌گوی ایران به همین تأثیر زندان بر خانواده‌های زندانیان نظر داشته وقتی می‌سروده است:

گنه بود مرد ستمکاره را چه تاوان زن و طفل بیچاره را

نظر کن در احوال زندانیان که ممکن بود بی‌گنه در میان

این دیدگاه در اسلام نیز مورد تأیید می‌باشد. زیرا از یک‌سو صرفاً برای جرایم معدودی به مجازات حبس تصریح شده است، از جمله مجازات مکره و مسک در قتل مجازات مرتکب سرقت حدی در بار سوم، که مجازات در این موارد حبس ابد است، و نیز مجازات فراری‌دهنده قاتل از دست اولیای دم مقتول، که بری باشد تا زمان تحویل دادن قاتل در حبس بماند.

در زمان پیامبر، سلم الله علیه و آله - محل خاصی به عنوان زندان وجود نداشت بلکه منظور از آن تحمید آزادی فیزیکی فرد، مثلاً در مسجد یا دالان خانه و از این قبیل بود. در قرآن کریم هم راجع به زنانی که عمل شنیع از آنها سر می‌زند عبارت «فامسکوهن فی البیوت» (در آیه ۱۵ سوره نسا) و در مورد یکی از مجازات‌های محاربین عبارت «و نزلنا فی الارض» (در آیه ۳۳ سوره مائده) به کار رفته است.

بعضی خلیفه دوم، عمر بن خطاب، را با کتک، اولین زندان در اسلام دانسته‌اند که وی خانه‌ای را در مکه خریده و به زندان اختصاص داد. لکن اکثراً می‌گویند که برای اولین بار علی (ع) زندانی از بوریا به نام «زاع» ساخت ولی دزدان آن را سوراخ کرده و گریختند. سپس زندان دیگری در حل و خشت به نام مخیس (با فتحه روی «ی» به معنای جای آرام شدن و با کسره به معنای رام‌کننده) ساختند. هر دو نامگذاری، نشانگر هدفمند بودن زندان در اسلام و نه فقط ابزار بودن آن برای تنبیه است.

فقط نیز در کتاب‌های خود راجع به شرایط زندان بحث کرده‌اند، مثل لزوم محکم بودن ساختمان زندان و خالی بودن آن از حشرات، منع گرسنگی و

تشنگی دادن به زندانیان، لزوم فراهم کردن امکان شرکت زندانیان در نمازهای عید فطر و قربان و جمعه و فراهم کردن امکان خروج بدهکار از زندان جهت کار کردن و پرداخت بدهی‌اش، لزوم رسیدگی منظم قضای به وضع زندان‌ها و زندانیان، لزوم تفکیک زندانیان و ...

با توجه به مشکل افزایش شمار زندانیان در جهان و مشکلات ناشی از آن اقداماتی از جمله حبس‌زدایی، یا حتی جرم‌زدایی، و راه‌حل‌های کوتاه‌مدت مثل اعطای مرخصی و عفو، راه‌حل‌های بلندمدت برای پرهیز از حبس پیش از محاکمه (مثل استفاده از قراردادی غیر از بازداشت موقت) و راه‌حل‌های بلندمدت برای پرهیز از حبس پس از محاکمه و محکومیت (مثل تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات، نظام نیمه‌آزادی و نظام آزادی مشروط و نیز پیش‌بینی مجازات‌های جایگزین حبس، مثل انجام خدمات عمومی رایگان، جزای نقدی و محرومیت از حقوق اجتماعی) در قوانین پیش‌بینی شده است که خوشبختانه این موارد در قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ هم مورد توجه قرار گرفته است. برخی از راه‌حل‌ها شناخته‌شده در فقه اسلامی مثلاً «تعزیرات»، که در دیدگاه فقهی از انواع تنبیهِ بر حوردار بوده و از یک توبیخ یا تشهیر ساده شروع می‌شود نیز می‌تواند برای پرهیز از اعمال مجازات حبس مورد استفاده قرار گیرد.

کتاب حاضر که از سوی مؤسسه حقوق جزای خراسانی و بین‌الملل ماکس پلانک در کشور آلمان تهیه شده است، ضمن آسیب‌شناسی معضلات تورم جمعیت کیفری زندان‌ها، به ارائه راهکارهای ماهوی و شکلی در این زمینه می‌پردازد. این مطالعه قطعاً می‌تواند در راستای بهبود وضعیت زندان‌ها در کشورمان و حل معضلات موجود مورد استفاده دست‌اندرکاران عدالت کیفری و سازمان زندان‌ها قرار گیرد. به ویژه از آن رو که کشور ما از لحاظ جمعیت زندانی نسبت به کل جمعیت جزء چند کشور اول دنیا قرار دارد و طبعاً معضلات زندان برای آن مشکل‌ساز می‌باشد.

جا دارد از کلیه اساتید محترمی که در ترجمه این اثر با معاونت پژوهشهای حقوقی مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام همکاری کردند و نیز از ریاست محترم مرکز، جناب آقای دکتر ولایتی، و قائم مقام ریاست و معاونت محترم امور اجرایی و اطلاع‌رسانی، جناب آقای مهندس فروزش، که با چاپ این اثر از سوی مرکز تحقیقات استراتژیک موافقت نمودند و از مدیر و دبیر محترم گروه پژوهشی «حقوق جزا و جرم‌شناسی» معاونت پژوهشهای حقوقی، جناب آقای دکتر بهزاد رضوی‌فرد و جناب آقای محمد رجبی به خاطر زحماتشان صمیمانه قدردانی و تشکر نمایم.

با آن‌که این اثر به جهت حفظ یکپارچگی کتاب و مطابقت متن ترجمه با نسخه اصلی اثر، تقسیمی بر اساس نام مترجمان در ترجمه کتاب ایجاد نشده است و نام هر مترجم ذیل عنوان مطلبی که ترجمه کرده درج شده است، اما عدم درج نام مترجم در ذیل برخی عناوین، به معنای ترجمه آن قسمت توسط مترجم مطلب ماقبل آن است.

بیتوفیق از خداست

م. ن. و. محمدصادقی

معاون پژوهشهای - حقوقی مرکز تحقیقات استراتژیک

مجمع تشخیص مصلحت نظام

تأیید شده